

Bib-Hist

Medlemsblad for
Dansk Bibliotekshistorisk Selskab

10. årgang
2012

Nummer 24

Sommeren 2012 startede køligt, men varmen kom - juli og august, og første del af september - har givet masser af sol og varme, så der har været al mulig grund til at opholde sig både inde og ude - med eller uden en god bog.

På tærsklen til efteråret kommer så et nyt nummer af Bib-Hist med meldinger fra generalforsamling, møder, ture, anmeldelser mv.

Redaktionen ønsker alle læsere god fornøjelse.

Generalforsamlingen 30. maj 2012

Referat af ordinær generalforsamling, onsdag 30. maj 2012, kl. 17.00

Sted: Glyptotekets Bibliotek

28 personer deltog i generalforsamlingen og det efterfølgende faglige møde.

Jan Østergaard Bertelsen blev valgt som dirigent og konstaterede, at generalforsamlingen var indkaldt ifølge vedtægterne.

Formanden Ole Harbo aflagde beretning om Selskabets virksomhed i det forløbne år. Beretningen bringes i efterfølgende afsnit.

Der var ingen bemærkninger til beretningen - men applaus.

Kasserer Johannes Balslev fremlagde det reviderede regnskab. Der var ingen bemærkninger hertil.

Formanden forelagde plan for det kommende år, bl.a. med flg.:

- Det faglige møde efter generalforsamlingen, hvor vi hører om og ser Glyptotekets Bibliotek

- Studietur til Wien 7.-9. september 2012, bl.a. med besøg på Nationalbiblioteket, Stiftsbiblioteket på Klosterneuburg og Mozarts Hus. Gennemføres med min. 12 og max. 20 deltagere
- Evt. besøg på det nye bibliotek på Rentemestervej
- Julemøde: evt. kollegiebiblioteker i København (Regensen og Borchs).

Kassereren forelagde budgettet med indstilling om uændrede kontingenter. Vedtaget:
 Institutioner: 350 kr.
 Personlige medlemmer i arbejde: 175 kr.
 Pensionister, studerende og ledige: 125 kr.

Der var ikke indkommet forslag til behandling.

Valg af styrelsesmedlemmer mv.:

Genvalgt blev Bente Kaspersen, Laura Skouvig, Mette Stockmarr og Steen Bille-Larsen.

Suppleanterne blev ligeledes genvalgt: Andrew Cranfield og Tine Jørgensen.

Og det gjorde også revisorerne: Inger Mathiesen og Inge Selfort, samt revisorsuppleant Ellen W. Bertelsen.

Der var ingen bemærkninger til punktet Eventuelt.

<p>Styrelsens beretning 2011-2012 Dansk Bibliotekshistorisk Selskab</p>
--

Givet af formanden Ole Harbo ved Selskabets generalforsamling 30. maj 2012

Publikationsvirksomhed

Medlemsbladet Bib-Hist er udkommet med numrene 21-23, hvor nr. 21 bl.a. indeholder Johannes Balslevs artikel, Sladrebogen, om udlån fra tiden før edb, mens nr. 22 og 23 bl.a. indeholder Grete Munchs, Udkantområdernes folkebibliotek.

Nr. 22 indeholder referatet af 2011- generalforsamlingen.

Herudover er der udsendt enkeltblade til medlemmerne med indkaldelse til arrangementer. Bib-Hist, enkeltbladene og Selskabets hjemmeside, www.bibliotekshistoriskselskab.dk redigeres af Bente Kaspersen.

Bibliotekshistorie 10 udkom i begyndelsen af 2012 med 3 artikler: Martin Dyrbye, den førstebiblioteksfilm 1922, Ejvind Slottved, Bibliotekskommissionen af 1924 og biblioteksbetjeningen af Københavns Universitet samt Helge Torm, Bogbrændingen af Andersen Nexø- værker i Sorø i 1939 - en overset skandale i dansk bibliotekshistorie.

Bibliotekshistorie 10 er redigeret af Steen Bille Larsen under medvirken af Hans Elbeshausen, Ole Harbo og Jørgen Svane-Mikkelsen.

Møder og faglige arrangementer

Det faglige møde efter sidste års generalforsamling var med overbibliotekar, mag.art. Lars Dybdahl, der fortalte om Designmuseets biblioteksvirksomhed, viste rundt og fremviste spændende plakater, tegninger m.v. fra bibliotekets samlinger. Der var ca. 30 deltagere.

1. oktober var der udflugt til Malmø og Lund, hvor henholdsvis stadsbibliotek og universitetsbibliotek blev besøgt. Stadsbibliotekar Elsebeth Tank fortalte om udviklingen af Malmø stadsbibliotek og derefter gik turen til Lunds Universitetsbibliotek, hvor bibliotekschef Christina Friström fortalte og viste rundt. Der deltog ca. 20 medlemmer.

21. november afholdtes julemødet på Københavns kommunes Rådhusbibliotek, hvor der tillige var rundvisning og servering af rådhuspandekager.

23. november afholdtes et arrangement, fortrinsvis for studerende ved IVA. Det var Erland Kolding Niensens fremvisning og fortællinger om Det Kongelige Biblioteks skatte. Deltagelsen var begrænset til 30 og der var fuldt tegnet.

29. marts var der medlemsarrangement på Bladtegnermuseet på Det kongelige Bibliotek med lederen Claus Seidel som fortæller.

Et besøg på Rigsarkivets nye magasiner havde været inde i overvejelserne, men blev opgivet, dels fordi man helst ikke vil have andre end professionelle som besøgende, dels fordi det blev vurderet som et mindre interessant besøgssted.

Medlemstal og kontingent

Medlemstallet er stabilt, 210 ved årsskiftet fordelt på 164 personlige medlemmer, 40 biblioteker og 6 andre institutioner.

Kontingentet blev sidste år, for første gang i mere end 10 år, sat op til 350 kr. for institutioner, 175 kr. for personer i arbejde og 125 kr. for pensionister, studerende og ledige.

Styrelsen

Generalforsamlingen 2011, med Inge Berg Hansen som dirigent, genvalgte Johannes Balslev, Ole Harbo og Søren Carlsen som styrelsesmedlemmer, Andrew Cranfield og Tine Jørgensen som suppleanter, Inger Matthiesen og Inge Selfort som revisorer samt Ellen Warrer Bertelsen som revisorsuppleant.

Efterfølgende konstituerede styrelsen sig uændret med formand Ole Harbo, næstformand Bente Kaspersen, kasserer Johannes Balslev og sekretær Mette

Stockmarr. De øvrige styrelsesmedlemmer er Steen Bille Larsen, Søren Carlsen og Laura Skouvig.

Andre emner

I januar fyldte selskabets første formand og æresmedlem nr. 1, tidligere rigsbibliotekar Palle Birkelund 100 år. Der skal herfra lyde et hjerteligt tillykke til Palle Birkelund med den runde fødselsdag.

Jeg vil gerne takke de institutioner og personer, der i årets løb har hjulpet selskabet på mange måder. Det gælder IVA og Det kongelige Bibliotek for støtten til publikationsudsendelser og møder m.m. og det gælder de kolleger i Danmark og Sverige, der har sørget for, at vi kunne afholde spændende arrangementer, og det gælder Glyptoteket, dets bibliotek og medarbejdere for dagens arrangement.

Styrelsens planer for det kommende år

Det næste arrangement efter dagens faglige indslag lidt senere er en studietur til Wien 7.-9. september 2012. Studieturen er annonceret sammen med indkaldelsen til generalforsamlingen, og der er sidste tilmeldingsfrist 25. juli.

Derudover er et arrangement på det nye folkebibliotek i Nordvestkvarteret under planlægning, og det samme er et arrangement på kollegiebiblioteker i København (Borchs kollegium og Regensen), men herom vil der blive annonceret senere.

<h3>Glyptotekets bibliotek</h3>
--

Det faglige arrangement i forbindelse med Selskabets generalforsamling 2012 var et besøg i Glyptotekets bibliotek.

Museumsinspektør Mette Moltesen tog imod de ca. 30 deltagere og fortalte om bygningen, biblioteket og dets samlinger.

Arkitekterne bag Glyptoteket er Hack Kampmann, og efter hans død i 1920 Carl Valdemar Harild, som i mange år arbejdede sammen med Kampmann.

GLYPTOTEK - fik vi at vide - er et konstrueret ord: glyptos = indgraveret, udskåret, og thek = samling af skulpturer. Måske derfor er der kun 2 Glyptoteker i verden: Ny Carlsberg Glyptotek i København og Glyptothek i München.

Glyptoteket er bygget af brygger Jacobsen og er indrettet efter hans strenge ideer, bl.a. var der oprindeligt kun indrettet 1 kontor - som selvfølgelig tilhørte Jacobsen.

Biblioteket er en arkitektonisk perle indrettet efter strenge, klassicistiske linjer - men "...i dag mangler vi plads..." var meldingen.

Biblioteket er offentligt, men henvender sig især til studerende og forskere inden for fagene egyptologi, klassisk arkæologi og kunsthistorie. Det dækker de områder, der er

repræsenteret i museets samlinger: egyptisk kunst, græsk og romersk skulptur med hovedvægt på romerske portrætter, antik kunst fra Middelhavsområdet samt dansk og fransk skulptur og malerkunst i det 19. århundrede.

Mette Moltesen fortalte videre: Det overordnede mål med Carl Jacobsens antiksamling var pædagogisk. Han mente, man blev et bedre menneske af at se på antikkens kunstværker, og denne mulighed ville han give sine bysbørn. Samlingen var derfor åben og tilgængelig for alle - først i forbindelse med hans villa i Valby og siden i centrum af København. Her skabte han den største samling af antik marmorskulptur i Nordeuropa.

Et andet væsentligt projekt for ham var at udfærdige kopier i 1:1 af de farvestrålende malerier, man havde fundet i de etruskiske kammergrave i Italien. Hele hans samlervirksomhed er veldokumenteret i en stor korrespondance med agenter og kunsthandlere, så man kan følge opbygningen af samlingen.

Jacobsens håndbibliotek er kernen i Glyptotekets bibliotek, der er offentligt tilgængeligt og indeholder ca. 60.000 bind.

Efter den korte orientering om biblioteket og en forfriskende kop kaffe var der mulighed for at gå rundt i lokalerne og se nærmere på samlingerne og inventar - af både ældre og nyere dato.

Endnu et spændende besøg for Bibliotekshistorisk Selskab var afviklet - med både gode, faglige og levende fortællinger om et specielt og dejligt sted.

Styrelsens konstituering efter generalforsamlingen 2012

Efter generalforsamlingen har styrelsen konstitueret sig således:

Formand: Ole Harbo, næstformand: Bente Kaspersen, sekretær: Mette Stockmarr, kasserer Johannes Balslev og redaktør af Bibliotekshistorie: Steen Bille Larsen.

Regnskab 2011

Regnskab for Dansk Bibliotekshistorisk Selskab 2011

Indtægter

Budget	Regnskab 2011		Note	Regnskab 2010
36.500	1. Kontingenter	32.291,58	A	32.641,45
0	2. Deltagerbetaling	6.650,00		40.000,00
2.500	3. Bogsalg	712,00	B	7.637,50
0	4. Tilskud	0,00		0,00
1.500	5. Renter	550,84		439,18
11.600	9. Diverse	136,66		
52.100	Indtægter i alt	40.341,08		80.718,13

Udgifter

-1.000	10. Generalforsamling	0,00		0,00
-5.000	11. Styrelsesmøder	-388,50		-189,30
-2.500	12. Kontorhold mv.	-3.476,67	C	-1.290,74
-40.000	13. Trykkeudgifter	0,00		-33.750,00
-2.500	14. Arrangementer	-13.206,03	D	-46.073,62
-500	15. Repræsentation	-125,00		0,00
-300	16. Gebyrer mv.	-300,00		-300,00
-300	17. Revision	-96,00		-137,00
0	18. Støtte	0,00		-10.000,00
0	19. Pris	0,00		0,00
0	20. Diverse	0,00		-54,00
-52.100	Udgifter i alt	-17.592,20		-91.794,66

Resultat	22.748,88	-11.076,53
-----------------	------------------	-------------------

Aktiver

Danske Bank pr. 31.12.2010	3.175,00	203,55
Eik Bank pr. 31.12.2010	27.453,01	41.500,99
Årets resultat	22.748,88	-11.076,53
Aktiver i alt	53.376,89	30.628,01

Passiver

Danske Bank pr. 31.12.2011	254,79	3.175,00
Finansbanken - Likviditetskonto	108,69	0,00
Finansbanken - Alt-i-Et konto	83,65	0,00
Finansbanken - Højrentekonto	52.929,76	0,00
Eik Bank pr. 31.12.2011	0,00	27.453,01
Passiver i alt	53.376,89	30.628,01

Noter

A Kontingenter		
Personlige medlemmer	7.800,00	9.600,00
Pensionister mv.	10.091,58	9.241,45
Institutioner	14.400,00	13.800,00
B Bogsalg		
Aktuel udgivelse	475,00	1.805,00
Retrosalg	237,00	0,00
C Kontorhold mv.		
Kontorudgifter	3.328,74	1.143,06
PR	147,93	147,68
D Arrangementer		
Virksomhedsbesøg	3.743,00	2.256,80
Studieture	9.463,03	43.816,82

/Johannes Balslev, kasserer

Revisionsbemærkninger

Som generalforsamlingsvalgte revisorer for Dansk Bibliotekshistorisk Selskab har vi revideret selskabets regnskab.

Vi har

- * fået forelagt samtlige bilag
- * foretaget stikprøvekontrol
- * modtaget kopi af kasseregnskabet
- * kontrolleret, at de oplyste aktiver er til stede i henhold til bankudskrifterne.

Vi kan konstatere, at regnskabet er i overensstemmelse med de forelagte bilag og opgørelser - og at regnskabet ikke giver anledning til forbehold.

København

d. 6. 2. 2012

Inger Mathiesen

Inge Selfort

Fra studieturen til Wien 7.-9. september 2012

19 personer mødtes tidligt fredag morgen 7. september i Kastrup Lufthavn med kurs mod Wien. Rejseprogrammet var hovedsageligt lagt til rette af Steen Bille Larsen og Det Kongelige Bibliotek - og uden forbehold, skal de have ros for programmet. Det var den utvetydige melding ved turens afslutning.

Vejret havde de også sørget for: vindstille, høj solskin og 25-27 gr. i dagtimerne - og lune aftner, hvor vi kunne sidde udenfor og spise.

Vi landede ved 9-tiden og blev transporteret til det hyggelige og velfungerende Hotel Wandl - i centrum af Wien, med 400 meter til Nationalbiblioteket og 200 meter til Stephansdom.

Formiddagen var på egen hånd - og Wien er godt nok meget mere end apfelstrudel og lederhosen...

Det er også en spændende, aktiv metropol med masser til både øje, sind og gane.

Kl. 13 mødtes vi på Josephs Platz ved Nationalbiblioteket og fik en kort introduktion til det østrigske riges historie og storhedstid, inden vi fik forevist Prunksalen.

Wow! Kunne ligeså godt have været en kirke eller en katedral. Bygget i korsform, og i midten en dome så høj, så Rundetårn kunne stå inden i. Og ligge ned på både kryds og tværs.

Denne rundgang var meget om arkitektur, kunst og bygningshistorie. Og med en særdeles inspirerende fortæller, Anton Knoll. Søg evt. på www.onb.ac.at og se den fantastiske sal.

Her er barok "for alle pengene...". Og salen omtales som et af de smukkeste historiske biblioteker i verden. Påbegyndt af Karl VI som sit eget bibliotek, bygget efter tegninger af Johann Bernhard Fischer von Erlach og fuldendt i 1723-1726 af hans søn Joseph Emanuel.

Der er ca. 200.000 bøger fra perioden 1501-1850, heraf ca. 15.000 bind, som oprindeligt indgik i bogsamlingen, der tilhørte prins Eugen af Savoy.

I det hele taget er Østrigs historie et studium værd i sig selv. Europæisk stormagt, magtbalancer, intriger, grænsestridigheder, kamp for at holde tyrkerne væk, arvestridigheder - ja mere end det - og alt sammen med til at kunne karakterisere Østrigs historie som et stort kludetæppe.

Men i hele denne lange historie har Wien haft en central plads - og det kan den dag i dag ses, på bygninger, på byens arkitektur og på den umådelige rigdom af arkitektur og kunstværker, som ses overalt i byen.

Efter rundvisning i Prunksalen fik vi forevist Papyrusmuseet og en spændende orientering om de gamle skrifter. Museet rummer ca. 180.000 enheder og er således verdens største og mest værdifulde samling. Det meste af samlingen er oprindeligt fra Egypten og de ældste eksemplarer er dateret tilbage fra omkring 2000 år før Kristus. Museets chef Bernhard Palme viste rundt og fortalte om flere af de forskellige udstillingstemaer. Bl.a. så vi skrifter om, hvordan man laver og behandler papyrus, undervisningsmateriale om alfabetet, skrive- og regneopgaver, love, kontrakter, daglige praktiske forhold, bl.a. opskrift på tandpasta, hvor en af 4 ingredienser var peberkorn. Spændende – og i nogen grad også uforståeligt, at stå over for noget, som var så gammelt og dog med et indhold, som i mange eksempler var af samme art, som dem vi kender fra nutiden.

Til sidst fik vi en rundvisning i Habsburgernes private bibliotek ved biblioteksdirektør Hans Petschar. 3-4 store sale med bogskatte – fra gulv til loft. Samlingen er ved at blive digitaliseret, og med flere bøger kan de følge historien fra accession til den optræder i de trykte kataloger.

Efter 4 timers rundgang, hvor vi var blevet præsenteret for en rigdom af historie og highlights – både kunst og bøger, papyrus og håndskrifter var det alligevel godt at komme ud i ”nutiden” og i solen og hurtigt finde en kølig bier.

Lørdag tog vi U-Bahn og bus til Klosterneuburg – et imponerende bygningsværk som rummer en rigdom af skatte, kultur mv. og som er grundlagt af Maria Theresia. Turens primære mål var et besøg i Klosterets Stiftsbibliotek, men senere på egen hånd var der også mulighed for diverse ture, bl.a. ”Treasury Tour” – nok ikke Kronjuvelerne, men i hvert fald en samling af kostbarheder med ædelstene, kroner mv. En ”Sacred Tour” med mulighed for at se ”The highlights of religious art and history combined”. En ”Imperial ‘tour’ med mulighed for at følge ”...i Imperiets fodspor og gå på opdagelse i en autentisk barok verden...”. Uanset hvor meget vi skriver om dette er anbefalingen bare: oplev det selv – og man bliver ikke skuffet.

I tilgift kan anbefales stedets Cafe Escorial – gode frokostmenuer og spændende lokale øl og vine.

Som special service til Bibliotekshistorisk Selskab var et besøg i Klosterets Stiftsbibliotek. Igen fik vi forevist en rigdom af bogsamlinger, håndskrifter mv. placeret i overdådigt indrettede lokaler med reoler fra gulv til loft og med fantastiske udsmykninger.

Spændende også at have mulighed for at se dette stykke kulturhistorie. Biblioteket er normalt kun tilgængeligt for de kirkeligt tilknyttede personer ved Klosterneuburg. Et enkelt kuriosum: vi blev vist rundt af en deltidsmedarbejder, som var i gang med sit speciale om klosteret og biblioteket. Chefbibliotekaren var ”indisponibel” da han sad i fængsel grundet tyveri fra samlingen – måske ikke så klogt endda, da der kun var i alt 2 ansatte.

Søndag formiddag var afsat til besøg i Mozarts Haus. Mozart boede mange steder i Wien i sin korte levetid, men dette hus er det eneste bevarede som Mozarts hus, og det var indrettet som museum, der på en interessant og spændende måde formidlede om Mozarts liv og gøremål.

Resten af eftermiddagen var på egen hånd inden vi kl. 15 mødtes for at køre til lufthavnen og vende hjemad. En weekend fuld af gode oplevelser og mange historiske input var gennemført - og til stor tilfredshed for alle.

Bente Kaspersen

Kommende arrangementer

Der vil blive udsendt særskilte meldinger om kommende arrangementer.

Boghistoriske artikler

Ole Harbo har sendt følgende:

”Jeg vil løfte frelsens bæger” er et festskrift til den katolske biskop for Danmark, Czeslaw Kozon, i anledning af hans 60 års fødselsdag.

Hvorfor skal dette nu omtales i Bib-Hist vil flere nok umiddelbart tænke?

Jo, bog- og bibliotekshistoriske artikler kan dukke op de mest uventede steder.

I festskriftet er der faktisk flere, hvilket måske ikke er så sært, når det oplyses, at ideen til et festskrift er opstået på Skt. Andreas Bibliotek.

Der er selvsagt mange artikler med et teologisk indhold, men her skal de bog- og bibliotekshistoriske omtales.

Bellum litterarium: Bogen som åndeligt våben, er skrevet af Helge Clausen, Werlauffprismodtageren, der også er formand for Skt. Andreas Bibliotekets bestyrelse, baserer sig på hans disputats om de katolske biblioteker i Danmark.

Ole Kongsted har skrevet en artikel om tre håndskrevne koralbøger fra første halvdel af 1800-tallet, der befinder sig i Skt. Ansgars Kirke, og endelig har Eugeniusz S.

Kruszewski skrevet Grundrids af polsk boghistorie i Danmark (1893-1990), hvori bl.a. omtales det polske bibliotek i Maribo (1895-1901) og polske biblioteker i København 1914-40 og 1950-2004, hvilket var helt ukendt stof for undertegnede.

Men skriftet rummer mange andre interessante artikler. Når nu min gamle kollega, tidligere førstebibliotekar ved Rigsbibliotekembedet, Jacob Thomsen, skriver om, hvordan Missale Romanum bør oversættes, så må det selvfølgelig læses, selv om jeg ikke vidste, hvad det var. Men det ved jeg så nu. Jeg har også læst en lille artikel om forfatteren Sigrid Undset, biskop Karsten Nissens, Gunner - alle tiders biskop, der var biskop i Viborg i 1100- og 1200- tallet samt Andreas Rudes om skandaler i kirken. Andre vil sikkert kunne finde interesse i nogle af de øvrige artikler. Der er i alt 24 fordelt på 300 sider.

.....

200 år med bøger i Oksbøl

Ugeavisen Varde skriver 17. april 2012:

Den 12. april 1812 blev det første udlån foretaget på Oksbøl Bibliotek, som dengang hed Aal Sognebibliotek. Den første bog blev langet over disken noget senere end forventet på grund af bogindbinderens »sendrægtighed«, som der står i bogen om Oksbøl bys historie.

Bibliotekets opstart skete i forbindelse med Dorthea Margrete Hansens testamente. Hun var ejer af Hesselmed og skænkede 400 rigsdaler. Renterne skulle bruges til indkøb af nyttige bøger, som skulle udlånes til bondestanden, og da biblioteket åbnede, var det med en bestand af 40 bøger.

ISSN: 1603-1113
ISSN: 1902-1828

BIB-HIST er udgivet af Dansk Bibliotekshistorisk Selskab.
Dette nummer er redigeret af Bente Kaspersen (ansv.).
Afleveret til tryk, uge 39, 2012.

Abonnement opnås ved medlemskab af foreningen.
Indmeldelse sker til Johannes Balslev,
Gartnerparken 22, 4654 Fakse Ladeplads (E-mail: balslev@fakse-ldp.dk).

Medlemskab koster for institutioner: 350 kr., for personlige medlemmer: 175 kr.
Pensionister, studerende og ledige dog 125 kr.

Selskabets hjemmeside: www.bibliotekshistoriskselskab.dk
Facebook: www.facebook.com/BibliotekshistoriskSelskab